

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

Μαξίμου τοῦ Μαργουνίου, τοῦ σοφωτάτου ἐπισκόπου Κυθήρων, τοῦ Κρητός, κατὰ τὴν Ις' ἀπὸ Χριστοῦ ἐκατονταετηρίδα ἀκμάσαντος, ἀνδρὸς παρὰ τε τοῖς ἡμετέροις καὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἑσπερίαν κλέος ἀραμένου μέγα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν μαθημάτων εἰς ἄκρον ἐληλακός, τὸν δ' ἑλληνα λόγον ἐπιτηδεύσαντος, κατ' Εὐγένιον τὸν ἡμέτερον, τῶν παλαιῶν οὐ πάνυ τι ἀποδέοντα, πλείσται φέρονται πλὴν ἄλλων αὐτοῦ καλῶν συγγραμμάτων ἐπιστολαί, πολλὴν ἀποπνέουσαι τὴν ἐλληνικὴν χάριν καὶ πλείστα τῶν καθ' ἡμᾶς πολλαχῶς καθ' οὓς ἐβίω χρόνους διασαφεύσαι. Τούτων τινὲς ὑπὸ πολλῶν Ἑλλήνων τε καὶ ἁλλοδαπῶν σποράδην τῇδε κἀκείσε τύποις παρεδύθησαν, αἱ πλείσται μέντοι καὶ κάλλισται ἀνέκδοτοι διατελοῦσι κῶνει καὶ σῆτι, ὥς μὴ ὥφελε, διαβιβρωσκόμεναι. Πρὸ ἐτῶν ἐξ Ἀρετσιαννοῦ τῆς παροιχομένης ἐκατονταετηρίδος κώδικος ἐπιμελῶς ἀντιγεγραφύτης, καὶ πλήρη, πεποίθαμεν, συλλογὴν τῶν Μαργουνίου ἐπιστολῶν κατέχοντες εἰς φῶς ἐνεγκεῖν διὰ τῆς δε τῆς καλῆς καὶ λόγου ἀξίας Σαββατιαίας Ἐπιθεωρήσεως ὤθηθημεν, τὸ μὲν τὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τοὺς δεινοὺς διαλευκᾶναι καὶ διὰ τούτων βουλόμενοι (τοῦθ' ὅπερ σκοπὸν ἀπὸ πολλοῦ τοῦ βίου ἡμῶν προεστησάμεθα), τὸ δὲ τὸν ἀοίδιμον καὶ ὄντως σοφώτατον καὶ ἐλληνικώτατον Μαργουνιον οἰκειότερον τοῖς ἡμετέροις καταστήσαι ἐν νῷ ἔχοντες.

*Ἐν Χαλκηδόνι, ἀπριλίον μεσοῦντος
ἔτους σωτηρίου 1878.*

Μ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΘΗΡΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'.

*Τῷ σοφωτάτῳ ἐν πνευματικοῖς πατράσι καὶ
παροσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις κυρίῳ
Ἰωάννῃ, ἀδελφῷ ἐν Χριστῷ πανεν-
τιμοτάτῳ, Μάξιμος ὁ Μαργούνιος εὖ
πράττειν.*

Τῶν ἐραστῶν αἱ περὶ τι διακαῶς τὴν φλόγα ἐκκαίοντες οὐχ ὅτι γε τοῦ ἐρωμένου τοῦνομα διὰ μνήμης ἀείποτε φέρειν εἰώθασιν, ἀλλὰ καὶ τὰς πράξεις ἐκμιμεῖσθαι πρὸς δύναμιν, καὶ τοὺς ἐκείνου λόγους ἐκμιμεῖσθαι, καὶ ἐφ' ὅσον ἂν ἐξῇ, συμμορφοῦσθαι ἐκείνῳ τὸ σύνολον. Μίμησις δὲ οἰκειώσις τις πρὸς συγγενὲς, ἧς τέλος ἂν εἴη πάντως τὸ ἐνοῦν πεφυκέναι πρὸς ὃ μιμεῖται τὸ μιμούμενον. Παρασκευάζω τὰς ὕλας, ἱερὰ καὶ σεβασμιωτάτη μοι κεφαλὴ, σὺ δὲ εἰδοποιεῖς προσάπτων αὐτὰς τὴν ἐντέλειαν, εἰ βούλει πρὸς ταύτας ὑπουργῶ τάνῳν χρήσασθαι. Καὶ δῆσε τὸν τοιοῦτων πάνσοφον δημιουργὸν παραθήσω τοῖς πράγμασιν, εἰ καὶ τὴν χρωματουργίαν ὅπως οὖν ἐκπεπαιδευμαι. Γρηγορίζεις πάντως καὶ τῇ σοφίᾳ καὶ τοῖς ἡθεσι καὶ ᾧ κάλλει τῶν λόγων, ὃ πάντων γρηγορώτατε, καὶ ὢν τοὺς τρόπους ἐκμιμῇ, τούτων δήπου καὶ τὴν μελέτην τῶν λόγων ἐξήσκησαι, καὶ ἄλλους προσκτεῖσθαι κατεπείγῃ τῷ σχήματι, μὴ ἀγαπῶν μόνος ἀπολαύειν τῆς . . . τὰγαθὸν προκοπῆς· ὅτε καὶ τὸ οὕτω διαιτᾶν . . . τῶν κρειττόνων ἐν τι τῶν ἐξαιρέτων λελόγισται. Τί δ' ὅτι μου τὸ ἐγγεγερμένον ἔσθ' ὅπως ὑποχαλᾶς ὁ τῶν ἀνωτέρων μυσταγωγός, καταβιβάζων με τοῖς ὑπερόγκοις ὑψώμασι, καί μου ταύτῃ παρατέμνων τὴν πρὸς τὰ πρόσω ὁρμήν; Ἡ, ἐρῶ γὰρ καὶ αὐτοῖς, τί δ' οὐκ ἂν σοι καὶ τῶν ἀπορρήτων ἐξείποιμι τῷ πνευματικῶς με γεννήσαντι; Ἀποπειρᾷ μου τῶν λόγων, καὶ ἡ αὐχρὶς τὸ ὑπέροφρον ταπεινοῦν, ἢ τὸ χαμερπές μου ἐπαίρειν, καὶ πρόσγειον προαιρῇ· καὶ ὥσπερ ἐρύθημά μοι προσγίγνεσθαι κατατεχνάζῃ, ἐφ' οἷς τοῦ καθήκοντος ἀπολείποιμι, τοῦτο γοῦν τὴν πρὸς τὰ καλὰ ἀναπτέρωσιν ἀποδέχομαί σου, ὅποτε ἂν ταῦτα καὶ ἔχοι, τὴν περὶ ἐμὲ διάθεσιν, καὶ ἀθανάτους ἀντὶ ταύτης ἔχω σοι χάριτας, καί γε καὶ συνδιυπνίσωμεν τὸ κοιμώμενον τῆς ψυχῆς ταῖς αὖραις ταῖς παρὰ σοῦ ἀναζωπυ-

ρούμενον. Τί δὲ καὶ δυσχεραίνεις πρὸς τὴν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων κατάστασιν; Πῶς γὰρ ἂν καὶ μὴ τραπεῖη ἐπὶ τὸ χεῖρον τὰνθρώπινα, τοῦτο τῶν ἱερολογίων κηρυττόντων τρανώτατα; Ἐρῶσι τὰγαθὰ, ἔρρωται τὰ κακὰ· ἀπέπτῃ σοφία, ἀντεπιστῇ, φεῦ, ἄναια· καὶ οἱ μὲν προσποιοῦμενοι διὰ συχνῆς τερατείας εὐδοκίμοισι παρά τε δυνάσταις καὶ ἐν τοῖς πλήθεσιν· οἱ δὲ ἐπαληθεύοντες ἀπιστοῦνται, καὶ ἐν Καρδὸς μοῖρα τίθενται· τὸ γοῦν ἀγανακτεῖν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, τάχ' ἂν καὶ περιττόν τι εἴη. Δεῖ γὰρ τυγχάνειν ἑκάστων, ὧν ἐσπούδακε, καὶ ἀποτυγχάνειν ἐκείνων, ὧν οὐκ ὠρέχθη ποτέ. Ὁ μὲν οὖν τοῦ γενέσθαι σοφὸς ἐφρόντισεν, ὁ δὲ τούτου καὶ μόνου τοῦ δόξαι. Ἔστων οὖν οἱ ταύτης τῆς μοῖρας λαμπροὶ καὶ στεφανούσθων, εἰ βούλονται· τῆς γὰρ ἀληθείας παραχωρήσαντες μόνου ὀνόματος ἡμφισβήτησαν. Ἐκείνης δὲ ὀλιγορουμένης, ἀγανακτεῖν μὲν εἰκὸς, ἐπεὶ ἦν ἂν ἀριλόσφορον, ἀγαπητὸν δὲ τοῖς ταύτην μετιοῦσι τὸ μὴ τοῖς ἀπαιδεύτοις συμφέρεσθαι, ὅταν ὑπὸ τῶν παντελῶς ἀπαιδεύτων ἐκεῖνοι μετέωροι φέρωνται. Καὶ γὰρ ψυχῆς κεκαθαυμένης ὄρεξιν κάλλος οἱ μὴ καθαροὶ οὐκ ἂν φύσιν ἔχουσιν· οὐδὲ οἱ δι' ἐπίδειξιν τὸ πᾶν κατασοφισόμενοι τὴν ὄντως ἂν σοφίαν κατίδοιεν. Διὸ τῆς παρὰ τῶν πολλῶν ἀμοιροῦσιν αἰδοῦς. Καλῶς οὖν ἔχει μοι λέγειν τὸ, οὔτι με ταύτης χρεὼ τιμῆς, φρονέω δὲ τε τιμῆσαι Διὸς αἴσῃ. Τοιοῦτος εἴης ἀνδρῶν ἱερώτατε· γένοιτο γὰρ ἂν τι καὶ παρὰ παιδὸς πατρὶ παραμύθιον, καὶ τῆς ὄντως φιλοσοφίας ἀντεχόμενος τῶν ἄλλων ὑπερφρονείης διὰ παντός. Καί μοι ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν σου δεήσεσι, παρακαλῶ, πρὸς τῶν πατρικῶν σπλάγχχνων, διαμένοις ὑπερευχόμενος. Τὸν ὁσιώτατον Κυπριανὸν παρ' ἐμοῦ προσαγόρευσον δέομαι, πρὸς δὲ καὶ τοὺς τῇ ἱερᾷ σου προσωκειωμένους ψυχῇ.

Ἐνετίηθεν, Ἐλαφρηβολιῶνος α' ἱσταμένου, κατὰ τὸ αὐτῆς ἔτος τὸ σωτήριον.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'.

Τῷ ὁσιωτάτῳ Λαυρεντίῳ Μάξιμος ὁ Μαργουρίτιος εὖ πράττειν.

Αὐθις δ' ἄρα τῶν παρ' ἡμῶν στερηθήσῃ, ἱερώτατε Λαυρέντιε; καὶ πῶς; ὧς γὰρ καὶ παρὰ πάντων συγκεχώρηται τὰ πρωτεῖα τῶν πρὸς ἐμὲ φίλων καὶ τῶν παρ' ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν ἀντιστροφῶν καὶ ἄλλως ἡμᾶς διὰ γραμμάτων προφθάσαντι; Οὐκοῦν καὶ κάλαμον μεταχειριζόμεθα καὶ ὁπωσοῦν σου τῇ ἱερᾷ κεφαλῇ τὰ τῆς ψυχῆς ἐνθυμήματα ἐν γράμμασιν ἐγχαράττομεν, εἰ δ' ἦν ἄρα, καὶ αὐτὴν ἅμα. Ἐρῶμεθα δὲ τὸν φθειρόμε-

νον ἄνθρωπον, ὃ φίλη καὶ ἱερά μοι ψυχὴ, πτερορρῶετ' ὃ ἡμᾶς, φεῦ, ὁ πρὸς τὰ θεῖα ἀναπτεροῦσθαι λαχὼν· καὶ ταῦτα συγχωρῶ τοῖς πάθεσι βαρυνόμενος, τοῖς τε ἐξ ἡμῶν αὐτῶν ἐκάστοτε ἀναφυομένοις καὶ τοῖς ἐξωθεν ἀλλεπαλλήλως καὶ μετ' οὐδεμιᾶς φειδοῦς προσβάλλουσι. Καὶ ἴδοις ἐφ' ἡμῖν ἐμφύλιόν τε ἅμα καὶ ἐξ ἀλλοφύλων ἐγειρόμενον πόλεμον. Ἡμεῖς δ' οὕτως ἀπολεγόμεθα τὴν ψυχὴν, ἀντεμβάλλομεν δ' οὖν ταῖς ἐμβολαῖς ὅση δύναμις, καὶ τοῦτό γ' οὐκ εἰς ἅμυναν, μὴ γὰρ οὕτω ποτὲ μανείοιμι, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ τὰ καίρια ζημιοῦσθαι, καὶ πολὺν καὶ παρ' ἄλλοις τὸν γέλωτα ὀφλισκάνειν. Ἀντ' ἀσπίδος δὲ πάσης τὴν θεόθεν ἐπικαλούμεθα καὶ προβαλλόμεθα ἀρωγὴν. Ἴνα μὲν τοι μὴ ῥιψάσπιδές τινες ἐκόντες εἶναι τελευτῶντες ἀναδειχθῶμεν, καὶ σὸν εἴη τὸ παρεμβάλλεσθαι, ὥς ἂν ἡμεῖς διαμείνωμεν ἄτρωτοι, καὶ αἱ παρὰ τῶν ἐκπολεμούντων ἡμᾶς ἐπήρειαι ἀνενέργητοι ὦσι. Πράττοις δὲ τοῦτο ὑπερευχόμενος ἡμῶν πρὸς τὸ θεῖον καὶ ταῖς πρὸς ἐκεῖνό σου εὐπροσδέκτοις δεήσεσιν ἡμᾶς ἐπιδρώνων, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν ὅπλα ἀπελέγχων ἀνίσχυρα. Εὐδαιμονοίης μοι τοῦ λοιποῦ, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ὁ πάντων ὧν ἐγὼ πεφίληκα τὰ πρωτεῖα ἀποερόμενος. Ἐρῶμενον σε διαφυλάττοι ὁ Κύριος ψυχῇ τε καὶ σώματι.

Ἐνετίηθεν, Ἐλαφρηβολιῶνος ε' ἱσταμένου κατὰ τὸ αὐτῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ'.

Ἰωάννα τῷ Δορνανῷ, Νικολάῳ τῷ Ροδίῳ καὶ Ἰωάννῃ τῷ Μουρζίνῳ, παροσιωτάτοις καὶ ἐνλαβεστάτοις ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς Μάξιμος ὁ Μαργουρίτιος χαίρειν.

Ἐβδόμον τουτὶ ἔτος, ἐξ οὗ ὁ τῶν κακῶν εὐρετής, ἀπειρηκὼς ἴσως πρὸς τὸν ἔνδον καὶ ἐξ ἡμῶν . . . ἀναπτόμενον πόλεμον, στάσει ἡμῶν περιγενέσθαι πεπειράται, ἀνθρώποις πρὸς τοῦτο χρώμενος καὶ ἐπηρεάζων πρὸς τὰ καίρια καὶ τὴν ἡμετέραν ἀμαυρῶσαι ὑπόληψιν ἀποθρασυόμενος. Καὶ ὅταν ἡμεῖς ταῖς ἀληθείαις αὐταῖς ἐκνικῶμεν, σαθρὰς αὐτοῦ τὰς ἐπιθέσεις καὶ προσβολὰς ἐνδεικνύμενοι, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκμείνητε καθ' ἡμῶν, τὴν ἡτταν, ὥς ἔοικεν, αἰσχυνόμενος. Φύσει γὰρ αὐτῷ πολέμιον ἡ ἀλήθεια, καὶ ἀνταιρεῖται αὐτῆς ψεύδους ἔκγονα. Φιλεῖ γὰρ ἑκάστων τὸ αἰκεῖον καὶ τούτῳ φιλικώτατα σύνεστιν. Ὅποια δ' ἂν τις καὶ εἴη ἡ τοῦ πειράζοντος ἐπιβουλὴ, οὐδὲ ἡμᾶς πάντως λείληθεν· οὐκ ἔστι δ' ὅπερ ἡμῖν ἐκ τῶν ἐνόντων οὐκ εἰσῆκται εἰς τὴν ταύτης καθάρσιν. Ἀλλ' ὑποχωροῦσα μικρὸν, ἡ λάθρα τὴν

μοχθηρίαν περιάπτουσα, ὑπούλως προκύπτει ἔσθ' ὅτε καὶ ἀνακαλύπτει ἐπὶ καιροῦ τὴν ἀναίδειαν. Καὶ ἀπεκόπη μὲν ψήφοις πατρικαῖς αὐτῆς τὸ ὑπέροργον καὶ ὑπέρογκον καὶ καιρίαν τέτρωται ὑποκινεῖ μέντοι καὶ οὕτω τὸ σῶμα μὴ φέρουσα τὴν τῆς πονηρᾶς ἐπινοίας καθαίρεσιν. Ἐν δέ τι καὶ τοῦτο τῶν ἡμῶν ἐκπεπονημένων πρὸς ταύτην, καὶ μάλιστα ὁ πρὸς γνώμην συκοφάντου ὁποιοσοῦν οὗτος ἀπόλογος, οὐπὲρ ἀπρωταπολήπτους ὑμᾶς κριτὰς ἐπικέχρικα· εἴητε δέ μοι τοιοῦτοι, οἷους ἐγὼ ὑμᾶς εἶναι διανενόημαι· οὐδὲ γὰρ ἂν κρείττοσιν ὑμῶν οὐδέσιν ἐντύχοιμι. Ὅτι δέ μοι ἐξ ἐπίτηδες εἰς τὸ κοινότερον τῆς φράσεως συντέθεται τὸ πονημάτιον, αὐτὸ κατερεῖ μεταχειριζόμενον. Καὶ γὰρ ἄλλων ποτὲ εἰς χεῖρας ἔλθεῖν τῶν μὴ πρὸς ἀκρίθειαν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐξησκημένων, οἷοι ἡμεῖς, καὶ οὐκ ἄπο λόγου λελόγισμαι. Παρακαλῶ δὲ μὴ ἐξ ἐπιπολῆς ἐγκύψαι τῷ σπουδάζματι, ἀλλ' ὥς τούπιμελὲς ἀνασκαλεῖσαι πᾶν τὸ ἐγκείμενον· ταύτη γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀνεύθυναι δοκιμασταὶ τῶν τοιούτων γένοισθε. Καὶ γὰρ τοῦ ὄν παρ' ἑμαυτῷ συνεῖληφα ἐπὶ τοῖς εἰργασμένοις μοι σκοποῦ, οὐκ ἂν ἀποπέσοιμι. Ἐρῶσθε ἐν Κυρίῳ ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ ὁσιώτατοι.

Ἐνετίηθεν, Ἐλαφρηβολιῶνος ἡ ἱσταμένου κατὰ τὸ ἀφ' ἡ'.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ'.

Διονυσίῳ, τῷ πατριαρχικῷ μεγάλῳ πρωτοσυγκέλῳ, Μάξιμος ὁ Μαργούριος εὖ πράττειν.

Οὐδὲ ἵππος ἀγωνιστῆς εὐσελῶς ἔχων ἑαυτῷ δόκιμος κρίνεται· ἂν, οὐδ' εἰ καὶ τὰς κινήσεις ὑποπτέρους ἐπιδεικνύοι, οὐτ' ἀθλητῶν ὁ ὠκύτατος τρέχειν ἐπαγγελλόμενος, ἀλλ' συσταδὸν ἀρμόττει τὰ μαχόμενα τοῖς ἐναντίοις ἀνιστατεῖν, ἵν' ἐξ ἐτέρου τὸ πρῶτον διαγινώσκηται. Ἐπεὶ οὖν καὶ τυφλῷ, φασί, δὴλα τὰ καθ' ἡμᾶς, ὅπως μέγα τούτου κεχώρηκεν, εἰ ἀδήλως εὐδράμομεν, καὶ εἰ ἐπ' οὐδενὶ χρηστῷ διηγωνίσταί ἡμῖν ὁ ἀγὼν, ὑμῖν ἂν πάντως γένοιτο ἡ ἐπίκρισις ἐπιδαλοῦσι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τουτῶι τῷ ἡμετέρῳ πονήματι, οὐπὲρ φθάσαντες μὲν ἤδη τῷ παναγιωτάτῳ τὸ ἀπόγραφον ἀπεστείλαμεν, οὐπω δέ τις ἐπὶ τούτῳ ἐπικρίσεως ἠδαιρήσαμεν. Ἀμέλει τοι ἄλλοις μὲν παραπειμθῆσθαι τὸ μετὰ χεῖρας διεγνώκειμεν. Πλὴν ἄλλ' ἐπὶ τῇ τοῦ φθάσαντος διαπτώσει δεδιότες καὶ τὴν τοῦ δευτέρου διαπομπὴν ὡς ἡμᾶς μετηγάγομεν. Ὑμεῖς δὲ πρὸς τῆς ἡς παρ' ὑμῖν αὐτοῖς πρὸς τὸ θεῖον τρέφετε εὐσεβείας γένοισθε καὶ τῶν ἡμετέρων δαιτηταὶ δικαιοτάτοι. Ἀγαπήσωμεν δ' ἡμεῖς τουτὶ καὶ μόνον τὴν τοῦ σκανδαλοῦ τῶν ψυχῶν ὁλόκληρον ἄρσιν εὐμοιρήσαντες. Οὐ γὰρ εἰς ἄμυναν, μὴ γέ-

νοιτο, ἀλλ' εἰς βοήθειαν ἢ γοῦν διόρθωσιν τῶν κινηθῆναι μεμελετηκότων τὸ γλαφυρὸν ἡμῶν τοῦ διδάγματος ἢ ἅπαντα τῶν δεδιητημένων ἡμῖν σπουδὴ καὶ ἐπίδειξις παρεσκευάσται. Καὶ προενόηται μὲν πᾶσι τρόποις ἐκ τῶν ἐνόντων τῶν ἐφ' ἡμῖν ἢ τῶν νοσηλευόντων μελῶν θεραπείᾳ· ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν ταύτης ἐξαπθενοῦμεν ἀκρίθειαν, ὑμῶν ἂν ἦν τὸ χρήσασθαι τοῖς ἐξαιρέτοις τῶν φαρμάκων, καὶ καθαρὰν τὴν ὑγίαν ἐπάγειν. Εἰ δ' οὖν, καὶ ἡμεῖς μὲν τὸ ἑαυτῶν πεπραχότες ἐσόμεθα· ἄλλοι δὲ τί ἂν αὐτοῖς εἴη πρακτέον τοῦ λοιποῦ βουλευέσθωσαν, ὡς ἂν μὴ παρ' ἀδικάστῳ κριτῇ οὐ μικρὸν ὑπὲρ τούτου λόγον ὑπόσχοιεν. Ἐρῶσό μοι ἀνδρῶν εὐσεβέστατε καὶ λογιώτατε.

Ἐνετίηθεν, Ἐλαφ. θ' ἐπὶ δέκα αφ' ἡ'.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ε'.

Θεοφάνει τῷ Φιλιππουπόλει Μάξιμος ὁ Μαργούριος.

Εἴ τίς ἐστὶν ἀγάπη πρὸς τὸ θεῖον, πρὸς τῆς ἱερᾶς σου ψυχῆς, Θεοφάνεις ἱερώτατε, εἴ τις ὑπολέλειπται, καὶ μικρὰ γοῦν, ἱερῶν μόνον φειδῶ, ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ὑπερασπισμὸς, πατρικῶν δογματῶν στηριγμὸς, δὸς χεῖρα κλονουμένοις θεσμοῖς, πρόφθασον τὰ καίρια παρακινδυνεύοντας. Συμμέτελθε τοῖς τοῦ λόγου μύσταις τοὺς τούτων ὑπερόπτας· ποίησόν τινα τοῦ μέλλοντος πρόνοιαν. Κατεπεφρόνηνται ψῆφοι ἡμέτεραι, ἔρρωνται ἐρμηνεῖται παράλογοι, τὸ κακὸν εἰς χεῖρον προέκοθεν. Ἵνα τί ἐγκαυχᾶται ἐν κακίᾳ ὁ δυνατός; οὐχ ἑαυτῶν ποτε, πρὸς Θεοῦ, γεννησόμεθα; οὐχ ἀμυνόμεν ἀληθείᾳ ψεύδους καλυπτομένη παραπετάσμασιν; Ἔως πότε παραμένει τὰ σκάνδαλα; ἔως πότε τὰ τῆς δίκης ἐν παραδύστῳ κείσεται, ὥσπερ δεδιότα τὴν πρόκυψιν; Μὴ, πρὸς τῆς εὐπεθείας αὐτῆς, μὴ ἐπὶ πρόσωπον ὁποιοῦν, καὶ ἐφ' ὑπόστης ἂν τοῦτο εἴη τῆς ἐξουσίας, ἐπίδητε, ἀλλὰ πρὸς τὴν εὐθύτητα, πρὸς τὸ τοῦ δικαίου δίκαιον, πρὸς τὴν ἀλήθειαν αὐτήν, πρὸς τὴν τῶν ψυχῶν διόρθωσιν· καὶ μάχαιρα ἀπειλῆται, καὶ καὶ ἡ ταύτης καταφορά, ἀδρῆνωπὸν τὸ τῆς ψυχῆς φρόνημα σχοίημεν, καὶ μὴ δειλανδρήσωμεν ἐκθηλυνόμενοι πρὸς τὰς ἀπειλάς. Εἰ δὲ τοῦτο οὐ πάρεστιν, ἀλλὰ πρὸς χάριν καὶ μόνον τὸ δίκαιον παραφθείρομεν, ποίαν ἂν τοῦ λοιποῦ ἀπολογίαν ἐπὶ τοῖς ἐθελοκακῶς δεδραμένοις ἐφεύρομεν; Ἴν' οὖν μὴ τοῦτο ἐπισυμβῇ (ὃ μὴ γένοιτο), τοῦ κρείττονος καὶ τοῦ δικαίου πρὸς δύναμιν τέλος γένωμεθα. Ἐρῶμένην διαφυλάττει σου ὁ Κύριος τὴν ἱερωτάτην ψυχὴν καὶ γενναίαν ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀθλοῖς, ἱερωτάτη μοι καὶ σφωτάτη κεφαλῇ, Θεοφάνεις. Ἐνετίηθεν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤ'.

Τῷ παροσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ κυρίῳ Διονυσίῳ Μάξιμος ὁ Μαργουρίτιος.

Δεινὸν ἡ οἴησις, τὸ δὲ ἰσχυρογνώμον ἐν τοῖς κακῶς τισιν ἐγνωσμένοις καὶ ὅλως παγχάλεπον, ἀδελφῶν ἐν Χριστῷ πανοσιώτατε ἅμα καὶ λογιώτατε, καὶ οὐκ ἂν βραδίως τοῖς οὕτω διακειμένοις ἀνθρωπίνη θεραπείᾳ τις ἐπιγένοιτο. Τὸ γὰρ ἅπαξ ἐξολίσθησαν τοῦ ἀγαθοῦ δυσανάγωγον λοιπὸν πρὸς τὸ ἐξ οὗ ἐξωλίσθητε γίνεται καὶ γε καὶ προσαπειλεῖ τὴν ἀπόγνωσιν, ὅτι φύσιν ἔχει τὰ ὀλκιώτερα πρὸς τὸ κάταντες, καὶ εἰ προσλάβοι καὶ τινα ἐξωθεν ὠθισμὸν, καὶ μᾶλλον. Ὡς περ δὲ τῶν ἀνωτέρω πρὸς τὰ τῆς αὐτῆς θέσεως οἰκειώσεις, οὕτω καὶ τῶν κατωτέρω πρὸς τὰ τούτων ἐχόμενα. Ταῦτα δὲ δῆπου ἐκείνων καὶ μάλα διέστηκεν, ὥς περ ἐναντίαν τινὰ τὴν φύσιν λαχόντα πρὸς ἄλληλα. Εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἐκπεπολέμηται ἄρα εἰκότως, καὶ οὐκ ἂν, εἰ μὴ θειοτέρα τινὲ μοῖρα, συνάπτοιτο. Τοιαύτη μέχρι τοῦ νῦν, ὡς δι' αἰνιγματῶν εἶπεν, ἡ καθ' ἡμᾶς κατάστασις ἀναπέφηνε. Τί γὰρ ἂν καὶ ἐξορχησάμεθα τὰ ἀπορρήτοτερα, καὶ πολλῶν ἀδύτων ἐπάξια; Αὐτὸς μέντοι καὶ ἀνακεκαλυμμένως περὶ τούτων εἶποι, προσχωρήσας τῷ ᾧ ἡ τούτων φροντίς ἐμπεπίστευται, καὶ τὸ οὖς ὑποβάλλων τοῖς πεμπομένοις ἐκείνῳ γράμμασιν· εἶη δ' ὅτι μάλιστα δικαιότατον, παραπέμπειν τε τὰ ἀκουσθέντα τῇ καρδίᾳ καὶ ἐξ ἐκείνης ἀναδιδόναι τὰ σωτήρια. Τῶν περὶ ὧν μοι γέγραφας βιβλίων οὐκ ἐπιλέλησμαι, κάπειδ' ἀν εὐκαίρου ἀφορμῆς λάβωμαι, καθυπεῖξω σου, ὅση δύναμις ἔῃ, προστάγμασιν. Ἐβρώμενος μοι διαβιῶντος ἀνδρῶν ὀσιώτατέ μοι καὶ λογιώτατε.

Ἐνετίηθεν.

Η ΚΑΥΚΑΣΙΑ ΧΩΡΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΣ.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ἡ τῶν χιονοσκεπῶν ὀρέων κορυφὴ σχηματίζεται ἐκ βασιλίου πορφυρίτου λίθου, ἐκ γρανίτου καὶ συηνίτου, μεταξύ δὲ τῶν πορφυρίτου διακρίνεται ὁ κυανοῦς καὶ κιτρινόστικτος πορφυρίτης, ὁ ἐρυθρολευκόστικτος καὶ ὁ ἐρυθροπρασινόστικτος, καὶ μεταξύ τῶν γρανιτῶν ὁ ἐρυθρὸς, ὁ φαιδρὸς, ὁ μέλας καὶ ὁ κυανοῦς. Τὰ δὲ Μέλανα ὄρη εἶναι ἀναμειγμένα μετὰ τιτανούχου, ἀργιλλασβεστώδους ψαμμολίθου καὶ σχιστολίθου διασχιζομένου ὑπὸ φλεβῶν πυριτολίθου καὶ ἄλλου τινὸς εὐξέστου ὀρυκτοῦ.

Ἐλέγετο ἄλλοτε ὅτι ὁ Καύκασος, καὶ ἰδίᾳ ἡ Κολχίς, περιεῖχον μεταλλεῖα χρυσοῦ· ἐν τούτοις πρὸς τῇ τοῦ χρυσοῦ δέρατος κατακτήσει ἢ ἄλλαις

λέξεσι πρὸς ἐμπορικῇ ἐπιχειρήσει ἡ ἐκστρατεία τοῦ Ἰάσωνος· καὶ πολιτικὸν εἶχε σκοπὸν. Ὁ Στράβων μετ' εὐχαριστήσεως ποιεῖται λόγον περὶ τῶν μεταλλίων τῆς χώρας ταύτης, προστιθεὶς ὅτι ἐν τῷ ὑπὸ τῶν Σουάνων κατεχομένῳ μέρει (Μιγγρελίᾳ) οἱ ποταμοὶ ἐκύλιον χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὃν οἱ βάρβαροι ἐκεῖνοι συνέλεγον εἰς τὰ σπήλαια αὐτῶν ἐπὶ μαλλωτῶν δερμάτων, ἐξ οὗ καὶ ὁ τοῦ χρυσοῦ δέρατος μῦθος.

Ἰσως τολμηρὰ θὰ ἦτο ἡ μετὰ θετικότητος ἄρνησις τοῦ ὅτι ὑπῆρξαν τὰ μεταλλεῖα ταῦτα· βέβαιον ὅμως ὅτι τὰ ἴχνη αὐτῶν ἀπώλοντο καὶ ὅτι εἰς οὐδὲν ἀπέληξαν μέχρι τοῦδε ἀποτέλεσμα αἱ πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτῶν γενόμεναι ἀπόπειραι, καὶ τοῦτο οὐχὶ διότι ἐλλείπουσι μέταλλα ἐν τῇ Καυκασίᾳ χώρᾳ, ἀλλὰ διότι τὸ ποσὸν τῶν ὑπαρχόντων φαίνεται δὲν ἱκανοποιεῖ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τὰ ἔξοδα. Ἐν ἐπιγραφῇ εἰς γεωργιανὴν γλῶσσαν ἀναγινωσκόμενη ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας Νουζάλα ἐν Ὁσέθι γίνεται λόγος περὶ πολυτίμων μετάλλων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἀφθόνων ὡς ὁ κονιορτός.

Λίαν πλούσιον εἰς μεταλλεῖα εἶναι τὸ ἄνω μέρος τῶν λεκανοπεδίων τοῦ Οὐρούκ καὶ ἅπαντα ἡ Ἀθασγία, λέγεται δὲ ὅτι ὑπάρχει ἐν αὐτῇ μεταλλεῖον χρυσοῦ καὶ πολλὰ ἀργύρου παρὰ τὸ χωρίον Σορὺκ σοῦ οὐ μακρὰν τοῦ Σουχοῦμ καλὴ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου. Τὸ αὐθεντικώτερον εἶναι ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Μιγγρελίας διατείνονται ὅτι ὁ Φάσις ποταμὸς (σήμερον Ριόν) καὶ ὁ Tzkhénis-Isqali ἐκύλιον εἰσέτι πρὸ ἡμῶν μόλις αἰῶνας ψήγματα καὶ μάλιστα τεμάχια χρυσοῦ, τὸ πλῆθος τῶν ὁποίων ἀπετέλει μίαν τῶν κυριωτέρων προσόδων τῶν βασιλείων τῆς Μιγγρελίας.

Διπλοῦν πρὸς γνῶσιν τῆς ἀληθείας πρόσκομμά ἐστι ἡ περὶ τούτου ἀμάθεια τῶν Ἱμμητιῶν, οἵτινες πᾶσαν λαμπρὰν οὐσίαν ὡς πολύτιμον ἐκλαμβάνουσι μέταλλον καὶ τὰ πολύτιμα βεβαίως μέταλλα ὡς τι μηδαμινόν, διότι οὐδόλως παράδοξον ὅτι ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑπῆρχε μέρος τοῦ πλούτου, ὅστις κατὰ τὴν παράδοσιν ἀποδίδεται εἰς αὐτά. Εἶναι θετικὸν τοῦλάχιστον ὅτι εἰς διάφορα μέρη εὐρίσκονται μεταλλεῖα σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ μαγνήτου, ὀρυκτοῦ ἁλατος καὶ στυπτηρίας.

Μετὰ τὰ μέταλλα ὑπολείπεται νὰ διαλάβωμεν περὶ ἀσφαλτώδους οὐσίας γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς νάρθης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ νάρθη σχετίζεται πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν Γεβρῶν ἢ Παρσίων, θέλομεν ἐκθέσει λεπτομερεῖας τινὰς περὶ αὐτῆς.

Ἡ νάρθη εἶναι ἔλαιον παραγόμενον ἐκ πέτρας (πατρελαίου), ἐλαφρὸν, διαφανές καὶ εὐφλεκτον, χρήσιμον εἰς φωτισμὸν καὶ θέρμανσιν ἔτι, εἰς ψήσιμον φαγητῶν καὶ εἰς διάφορα ἄλλα τῆς οἰκιακῆς